

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Demokratibistånd

En studie av EU:s biståndspolitik för att främja demokrati i
Mellanöstern och Nordafrika

Författare:
Talla Alkurdi
Kerstin Mikaelsson

Kandidatuppsats i nationalekonomi, 15 hp
Institutionen för nationalekonomi med statistik
Vårterminen 2013
Handledare: Pelle Ahlerup

Förord

Vi vill tacka vår handledare Pelle Ahlerup som med konstruktiv kritik och kloka råd väglett oss under arbetet med vår kandidatuppsats.

Talla Alkurdi och Kerstin Mikaelsson
Göteborg 2013-05-13

Sammanfattning

Denna studie har till uppgift att undersöka EU:s biståndspolitik samt bistandsflöden till länderna i Mellanöstern och Nordafrika (MENA). Med utgångspunkt i demokrati- och biståndsforskning ska uppsatsen utreda hur EU som biståndsaktör verkar för en demokratiutveckling i MENA. Syftet besvaras med hjälp av statistiska undersökningar för att utforska korrelationer mellan EU:s faktiska bistandsflöden och mottagarländernas offentliga förvaltning. De förklarande variablerna för offentlig förvaltning används i enlighet med forskning för att belysa graden av demokrati och möjligheten för demokratisk utveckling. Uppsatsens slutsatser visar att EU inte tar hänsyn till graden av god offentlig förvaltning i lika stor utsträckning som teorin menar att det behövs. Detta leder till att den demokratiska utvecklingen kan hindras genom att biståndet hämmar demokratiska initiativ och långsiktiga samt hållbara mål uteblir då utbetalningarna sker sporadiskt till länderna inom MENA.

Nyckelord: EU, MENA, bistånd, demokrati, offentlig förvaltning.

Innehåll

1 Inledning	5
2 Teori	7
2.1 Bistånd och demokrati	7
2.1.1 God offentlig förvaltning	8
2.1.2 Att hämma en demokratiutveckling	8
2.1.3 Utformandet av ordnade och långsiktiga biståndsprojekt	9
2.2 Bistånd och ekonomisk tillväxt	10
2.3 Analys teori	12
2.3.1 Bistånd för demokratiutveckling	12
2.3.2 Bistånd för ekonomisk tillväxt	13
3 EU	14
3.1 Tidigare policyimplementeringar	17
3.2 Analys EU:s handlingsprogram	17
4 Empirisk analys	19
4.1 Empiriskt ramverk	19
4.2 Data och deskription	21
4.3 Empirisk modell	23
4.4 Resultat	23
4.4.1 Biståndsflöden från EU till MENA	23
4.4.2 Den offentliga förvaltningens utveckling i MENA	25
4.4.3 Regressionsanalys	26
4.5 Analys empiri	33
5 Slutsats	37
Källor	40

Figurer

Figur 1 EU:s biståndsflöden till MENA	24
Figur 2 Korruptionsnivå	25
Figur 3 Egendomsrättigheter	Error! Bookmark not defined.
Figur 4 Frihetsmått	27

Tabeller

Tabell 1 Deskriptiv statistik	26
Tabell 2 Regression OLS, totalt bistånd	28
Tabell 3 Regression OLS, demokratibistånd	29
Tabell 4 Regression FE, totalt bistånd	31
Tabell 5 Regression FE, demokratibistånd	32

1 Inledning

I slutet av 2010 svepte en revolutionsvåg över Nordafrika och spred sig snabbt vidare ut över Mellanöstern. Revolutionerna var ett resultat av ett missnöje mot de odemokratiska regimerna som länge styrts i regionerna. På många håll pågår revolutionerna fortfarande år 2013.

Europeiska Unionen (EU) har länge fört en aktiv biståndspolitik i dessa regioner. I efterdyningarna av revolutionsvågen blir det intressant att undersöka hur biståndspolitiken är utformad utifrån ett demokratiseringsperspektiv fram till 2012. Denna uppsats definierar demokrati som att varje individ ska ha möjlighet till ett fritt liv samt fritt kunna delta och påverka regeringsprocessen med fria val (Freedom House 2013). Det finns forskning som pekar på att god offentlig förvaltning är en avgörande faktor för förvaltningen av bistånd i mottagarländerna, vilket innebär att länder med en god offentlig förvaltning har bättre förutsättningar att använda bistånd till demokratiutveckling (Knack 2004; Heydemann 2010; Carothers 1999; Nega & Schneider 2012).

Avsikten med vår uppsats är att undersöka hur EU:s demokratibistånd är utformat och på vilket sätt detta bistånd når länderna inom MENA¹. Utifrån den rådande debatten, från forskning om biståndets effekt på demokrati, samt demokratisering, vill vi utforska hur en stor institution som EU, med betydande resurser, utformar och använder det multilaterala biståndet till länderna i MENA.

Uppsatsen grundas i två frågeställningar som tillsammans ska skapa en beskrivning av EU:s biståndspolitik för att främja demokrati i MENA, *Tenderar EU:s biståndspolitik gentemot MENA, utifrån forskningsteorin, att vara adekvat för ländernas demokratiutveckling?* och *Hur förhåller sig EU:s bistånd till den offentliga förvaltningen i mottagarländerna inom MENA?*

I avsnitt 2, *Teori*, beskrivs den rådande forskningen om vad bistånd kan göra för demokratiutveckling samt hur biståndspolitiken bör utformas för att vara lämplig för en förbättring av demokratiska rättigheter. Detta avsnitt argumenterar även för

¹ *Middle East and North Africa* vilket innefattar 21 länder: Egypten, Tunisien, Libyen, Libanon, Syrien, Jordanien, Sudan, Marocko, Algeriet, Irak, Iran, Jemen, Bahrain, Förenade Arabemiraten, Israel, Kuwait, Oman, Qatar, Palestina och Saudiarabien.

studiens grundval att god offentlig förvaltning är ett betydelsefullt stöd för demokrati. Vi har valt att använda Carothers (1999) definition av god offentlig förvaltning där stöd av rättsstatsprincipen, med fokus på att alla är lika inför lagen, kommunal utveckling och statlig transparens är grundpelare. För att framställa god offentlig förvaltning fokuserar uppsatsen på rättsstatsprincipen samt korruptionsnivå. Med utgångspunkt i detta kommer vi i avsnitt 3, *EU*, göra en genomgång av EU:s handlingsprogram för biståndet till MENA. I avsnitt 4, *Empirisk analys*, presenterar vi metodval samt den analytiska utgångspunkten vi valt. Biståndsflöden från EU under perioden 2000–2011 kommer att redovisas. Detta för att undersöka hur mottagarländernas grad av offentlig förvaltning samt hur fördelning av bistånd för god offentlig förvaltning förhåller sig. Anledningen till att vi valt denna elvaårsperiod är för att EU under denna period genomförde förändringar av det biståndspolitiska handlingsprogrammet och för att vi vill undersöka hur EU har agerat inför revolutionsvågen 2011. Utifrån ett nationalekonomiskt synsätt ska vi undersöka biståndsteorin och dess effektivitet genom ett makroperspektiv för att utforska utfallet av EU:s biståndsströmmar till MENA.

EU är en intressant aktör att granska eftersom EU är en stor multilateral givare med betydande ekonomiska resurser. För att avgränsa denna uppsats har vi valt att inte undersöka alla länder som EU ger multilateralt bistånd till. Istället har vi valt att undersöka länderna i Nordafrika och Mellanöstern, vilket innefattar de 21 länder som ingår i MENA. EU och MENA gränsar geografiskt till varandra och det finns därför ett intresse mellan regionerna framför allt vad gäller handel och migration. Vi väljer att fokusera på Nordafrika och Mellanöstern samt demokratiutvecklingen, då dessa nyligen kommit i centrum av den politiska debatten efter den revolutionära vågen samt för att regionen är av stor betydelse för EU:s utrikespolitik. Urvalet av länder möjliggör för oss att kunna dra mer generella slutsatser då denna typ av gruppering bygger på ett område med liknande variation i sociala strukturer.

I vårt arbete med denna uppsats har vi hämtat information från vetenskapliga artiklar, kurslitteratur samt böcker som varit relevanta för vår uppsats. Vi har då funnit att Bonaglia, Goldstein och Petito (2006) undersöker vilka värderingar och principer som utformar EU:s utrikespolitik. De granskar mottagarländernas förutsättningar, såsom nivå på institutioner och offentlig förvaltning, samt undersöker hur Europeiska

unionen väljer att använda det ekonomiska stödet till Afrika söder om Sahara (Bonaglia, Goldstein och Petito 2006).

Vi vill med denna uppsats öka förståelsen för och medvetenheten om EU:s biståndspolitik till länderna inom MENA. Denna studie kommer att vara vetenskapligt relevant för att se om reformer från EU följer den forskningsmässiga diskursen och för att utreda om EU:s biståndspolitik är effektiv samt tillämpningsbar. Vi anser att området kring biståndets användningsområden, för att främja demokrati, är viktigt att granska. Till skillnad från Bonaglia, Goldstein och Petito kommer vår uppsats undersöka MENA-området och vi kommer att utvidga tidsspannet till och med år 2011. Vi kommer att utföra en liknande analys med likartade variabler, med fokus på oberoende variabler för offentlig förvaltning och kontrollvariabler som bland annat befolkningsmängd, spädbarnsdödlighet samt försvarsutgifter. I uppsatsens sista del kommer vi att redogöra för slutsatser samt ge förslag på framtida forskning inom ämnet.

2 Teori

2.1 Bistånd och demokrati

Från 1990-talet utgår en majoritet av det multilaterala biståndet från handlingsprogram för att främja demokratiska grundpelare (Wright 2009). Även EU uttrycker en vilja att genom bistånd stödja demokratiseringar (Hydén 2010). Dock tenderar forskningen om biståndets påverkan på demokrati att gå isär. Wright beskriver två sätt genom vilka bistånd kan tänkas ha en positiv inverkan på demokrati. Först genom att förändra utformningen av det statliga kapitalets fördelning och sedan genom den ekonomiska tillväxten. Incitament som löften om framtida ekonomiskt stöd kan bidra till att en diktatur vill demokratiseras, om den politiska ledaren förväntar sig sitta kvar efter demokratiseringen (Wright 2009).

Begreppet demokrati används vitt och brett i litteraturen och i det allmänna språkbruket. Detta gör att vi måste definiera begreppet utifrån vår uppsats kontext. Schumpeters definierar den liberala demokratin som ”ett institutionellt arrangemang, där individerna får makt att besluta genom en fri tävlan om folkets röster” (Schumpeter 1994, p.140). Medborgerliga friheter som yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet är nödvändiga för att val ska vara fria, rättvisa och för att representera

informerade medborgares preferenser samt därmed vara en integrerad del av demokratin (Knack 2004). Vi har valt inrikta oss på den amerikanska organisationen Freedom Houses definition av demokrati utifrån att det är viktigt att människor fritt ska kunna bestämma sina ledare, utan att auktoritära ledare eller dominerande aktörer kontrollerar processen, samt att människor ska ha möjlighet att bestämma över sina egna liv och möjligheter (Freedom House 2013).

2.1.1 God offentlig förvaltning

Knack (2004) framhåller att bistånd potentiellt kan gynna en demokratisering genom att bistå en god offentlig förvaltning via valprocesser, föreningsfrihet och yttrandefrihet samt stärkande av rättssamhället som ska kontrollera den verkställande makten. Heydemann (2010) anser att om bistånd ska främja demokrati ska det lyfta upp det civila samhället, påverka ett lands demokratiska normer, effektivisera politiska beslut, utveckla rättsstatsprincipen, öka den statliga transparensen och reducera korruption. Med riktade reformer för att uppnå god offentlig förvaltning, kan bistånd komma att främja demokratisering samt i och med detta på sikt bidra till att auktoritära regimer faller (Heydemann 2010).

2.1.2 Att hämma en demokratiutveckling

Odemokratiska stater kan utnyttja det ekonomiska biståndet för att behålla den auktoritära makten (Boeno de Mesquita et al. 2003). Korruption och makten till en elit, i synnerhet bestående av armén och rättsväsendet, bidrar till ett beskyddande system för den sittande regeringen. Så länge denna elit kan tillfredsställas, kan ett land behålla en diktatorisk makt (Nega och Schneider 2012). North (1991) argumenterar för att ett land med svagt uppbyggd offentlig förvaltning kan ha svårigheter att fördela det mottagna ekonomiska biståndet, då stöd tenderar att fastna i de övre samhällsskikten eller hos grupper som inte agerar utifrån hela befolkningens bästa.

Kalyvitis och Vlachaki (2011) resonerar kring om bistånd kan hämma demokrati och generera korruption och försämra samhällsstyrningen. De menar att ekonomiska resurser som kommer till ett land genom bistånd kan komma att bli en odemokratisk fälla, då makthavaren kan försöka hindra andra att delta i regeringens beslutsprocess (Kalyvitis och Vlachaki 2011). På samma sätt framhåller Dunning (2004) att stora mängder bistånd kan ha en negativ påverkan på demokrati då det kan reducera initiativen till demokratiskt ansvar. Enligt en analys som Knack (2004) utförde finns det inga tydliga bevis för att bistånd kan inverka positivt på demokratisering. Bistånd

kan däremot ha en negativ effekt på kvalitén på regeringen och demokratisering i sin helhet då ekonomiskt stöd kan fungera som drivmedel för en auktoritär regim (Knack 2004). Eventuellt kan bistånd försvaga den statliga ansvarsskyldigheten genom att fördröja utvecklingen av ett välmående civilsamhälle samt underbygga demokratisk utveckling genom rättsstat och korruption (Knack 2004; Kalyvitis och Vlachaki 2011; Dunning 2004).

2.1.3 Utformandet av ordnade och långsiktiga biståndsprojekt

Heydemann (2010) menar att det västerländska biståndet har ett "uppifrån-och-ned"-tillvägagångssätt för att sprida demokratisering i Nordafrika med fokus på att företräda sekulariserade och västerländskt influerade motståndsrörelser. Istället för att främja alla berörda aktörers arbete för demokrati stängs vissa av dem oavsiktligt eller avsiktligt ut. Detta då de västerländska krafterna ifrågasätter de islamistiska aktörernas legitimitet och demokratiska vilja även om de följer spelreglerna. På detta sätt minskar samhällsstyrningens legitimitet, styrka och trovärdighet samt urholkas den demokratiska grunden (Heydemann 2010).

Wright (2009) menar att bistånd i flera fall kan bibehålla odemokratiska ledare vid makten. De får ekonomiska resurser som gör att de kan sitta kvar betydligt längre än vad de skulle gjort utan bistånd och de kan även utöka sina egna rikedomar. Wright frågar sig varför länder ger bistånd till dessa typer av diktatoriska länder. För att förstå biståndsflödets utformning menar författaren att det är viktigt att ha förståelse för att det finns bakomliggande motiv för det utländska biståndets utformning, vilka länder som får bistånd och varför (Wright 2009). Utrikespolitik tillsammans med säkerhetsintressen från många västerländska länder bidrar till en legitimitet för att stödja auktoritära regimer, som till exempel USA:s stöd till diktaturer i kampen mot terrorismen. Easterly (2006) menar att biståndsgivares egenintresse och en postmodern imperialism bidrar till att utvecklingsländer, diktatur eller inte, indirekt och direkt styrs av biståndsgivarnas bakomliggande intressen. Författaren anser att det är viktigt att varje mottagarland självt och i sin egen takt utvecklas vad gäller rättsstat samt institutioner (Easterly 2006). Biståndsgivare ska bortse från sina egenintressen, exempelvis ekonomiska eller säkerhetspolitiska (Nega och Schneider 2012). Istället ska de arbeta för att bygga nödvändiga institutioner samt bidra till att utveckla de ekonomiska förutsättningarna med goda offentliga förvaltningar och demokratisering i länder med auktoritära regimer (Nega och Schneider 2012). Heydemann beskriver

hur vissa av de västerländska biståndsgivarna är mer intresserade av säkerhet och av att bekämpa terrorism, muslimsk immigration samt politiseringen av islam än att värna om en demokratisering av Nordafrika och Mellanöstern (Heydemann 2010).

Författarna Nega och Schneider (2012) menar att man ska arbeta för att införa ett samordnat bistånd med villkor som syftar till statliga framsteg i genomförandet av demokratisering. Strukturerat bistånd ska införas för att mottagarländerna ska tvingas genomföra konkreta och kontrollerbara steg mot demokrati. Samtidigt ska det främja utvecklandet av det civila samhällets institutioner som är väsentliga för utveckling (Nega och Schneider 2012). Dock menar Hydén (2010) att biståndsgivares krav på riktlinjer och redovisning på uppnådda resultat ofta kan vara tyngande för mottagarländerna. Detta kan undvikas genom att "mottagarlandets regering får pengar utan specifika öronmärken och kan därför fördela dem på sitt sätt inom ramen för sin reguljära budget" (Hydén 2010, p.235). Även Bigsten et al. (2011) framhåller problematiken med att biståndets effektivitet försvinner då projektstödet är oförutsägbart. Osäkerhet när det gäller utdelningen av ekonomiskt stöd bidrar till att mottagarländerna inte investerar i långsiktiga projekt, vilket undergräver kvalitén på den allmänna styrningen (Bigsten et al. 2011). Krav på resultat kan bli tvivelaktiga då det är svårt att finna samband mellan bistånd och faktisk demokratiutveckling. Detta på grund av att demokrati ofta är, i betydelsen av medborgerliga rättigheter, minskad korruption och yttrandefrihet, svårt att konkret mäta samt svårt att se snabbt utvecklade resultat då data ofta kan vara brokig (Roodman 2008; Bjørnskov 2012).

Burnside och Dollar (2000) framhåller att de inte kan se att tidigare biståndsflöden uppmuntrar till målsättningar som god offentlig förvaltning. Inte heller visas tydliga resultat på att bistånd fördelas med fördel till länder med god samhällsstyrning. Nega och Schneider (2012) menar att det är moraliskt förkastligt samt kostnadskrävande att bistå länder med auktoritära regimer och en form av anti-utveckling.

2.2 Bistånd och ekonomisk tillväxt

Biståndet som når MENA ska inte enbart stötta demokratiska friheter och rättigheter. Bistånd är ofta utformat för att stödja den ekonomiska tillväxten samt i och med det bidra till utveckling av alla samhällets institutioner. I flertalet tidigare studier beskrivs bistånd kunna ha en positiv effekt på den ekonomiska tillväxten i de stater som är i behov av utveckling (Burnside och Dollar 2000; Mosley et al. 2004). Det finns

emellertid starka indikationer på att det behövs en god politik och goda institutioner. Med det menas bland annat reducerad korruption, liten statlig inblandning och att rättsstatsprincipen följs. Detta för att bistånd ska kunna bidra till en ekonomisk tillväxt i ett land (Burnside och Dollar 2000). Easterly, Levine och Roodman besvarar Burnside och Dollars studies resultat med att utvidga antalet undersökta länder samt antalet år och detta leder till att resultaten inte blir de samma som Burnside och Dollars. Med detta ifrågasätter författarna teorin om att effektivt bistånd kan påverka ekonomisk tillväxt i länder med god offentlig förvaltning (Easterly et al. 2003).

En viktig egenskap som staten har för att främja den ekonomiska tillväxten är att understödja rättsstatsprincipen, med detta menas att civilsamhället och marknadens aktörer ska kunna förlita sig på lagar och regler. Vid avsaknad av rättssäkerhet kan ekonomiska aktiviteter bli ineffektiva och trögrörliga, då viktiga samhällsliga strukturer så som rättssamhället inte är att förlita sig på (Weil 2013).

Rostow (1960) beskriver hur alla länder måste gå igenom samma stadier i den ekonomiska utvecklingen, där vägen från ett traditionellt till ett modernt samhälle ska vara spikrak. Denna teori menar att demokrati inte ska komma över en natt men att det krävs ekonomiska och sociala investeringar för att skapa förutsättningar för demokrati (Rostow 1960). Nega och Schneider (2012) beskriver den så kallade moderniseringsteorin, det vill säga att ekonomisk tillväxt följs av demokratisering, som innehållslös och inte väsentlig. De menar istället att ekonomisk tillväxt inte alltid kräver demokrati eller behöver förbättra demokratiutvecklingen. En ekonomisk utveckling kan urholkas av instabiliteten i en diktatur, då samhället inte kan frambringa de institutioner som kan behövas för att skapa möjlighet för ekonomisk tillväxt. Dock kan länder utan starka institutioner eller medborgerliga rättigheter skapa tillväxt framhåller Nega och Schneider (2012). Weil (2013) framhåller på samma sätt att dålig samhällsstyrning, hög korruption och bristfällig rättsstatsprincip, inte behöver vara ett hinder för ekonomisk tillväxt då det finns flera länder från olika tidsperioder som genomgått stor ekonomisk utveckling med dåliga institutioner. Exempelvis Kinas ekonomiska tillväxt som inte följts av en demokratiutveckling (Weil 2013).

2.3 Analys teori

2.3.1 Bistånd för demokratiutveckling

Vår studie använder Schumpeters definition av demokrati som ett "institutionellt arrangemang". Detta har vi valt att göra för att inte skapa värderingar om vad som anses vara ett lämpligt styre. Utifrån uppsatsen är det inte relevant att värdera huruvida stater är religiöst eller sekulärt ledda. En god offentlig förvaltning skyddar allas intressen och rättigheter oavsett den styrande makten.

Forskning om biståndets effekter på demokratiutvecklingens spridning skiljer sig ofta åt. Potentiellt kan bistånd bidra till förändring genom att bistå valprocesser, stärka rättssamhället och arbeta för yttrandefrihet samt fri press (Wright 2009; Knack 2004; Heydemann 2010). För att stödja demokratiseringsprocesser följer ofta bilaterala samt multilaterala givare diskursen om att god offentlig förvaltning är ett viktigt steg för att biståndsprocessen ska bli givande och fungera för mottagarlandet. Även internationella organ har krav på god offentlig förvaltning i sina handlingsprogram med bistånd (Knack 2004). Utifrån detta kan det vara eftersträvansvärt även för EU att ta hänsyn till den offentliga förvaltningen i utformandet av sin biståndspolitik. Med detta menas att det ska finnas riktlinjer för hur biståndets utbetalningar ska ta hänsyn till hur den offentliga förvaltningen är uppbyggd och handlingsprogram för en god offentlig förvaltning ska uppmuntras.

Burnside och Dollar (2000) framhåller att biståndsgivare har en makt att påverka och sporra till demokratisering. Detta inflytande är dock inte oproblematiskt då det kan liknas vid en postmodern imperialism där västerländska intressen och värderingar genomsyrar biståndsflöden till MENA (Easterly 2006). Heydemann (2010) beskriver att västerländska aktörer gynnar aktörer som inspirerats av den västerländska kulturen och missgynnar aktörer som de inte anser passa in efter en viss mall. Biståndsflöden är ofta konstruerade utifrån koloniala maktsystem vilket bidrar till att bistånd kan få ett snedvridet och bristfälligt syfte som inte gynnar ekonomisk eller demokratisk utveckling (Easterly 2006). EU:s handlingsprogram borde, utifrån Easterlys resonemang, utformas tillsammans med mottagarlandet, med gemensamma mål och riktlinjer. Wright (2009) argumenterar för att maktsystemens underliggande omständigheter inte ska få styra biståndsflöden utan att kvalitén på stat och politik ska vara i fokus, för det är då bistånd kan nå den önskade positiva effekten. För att bistånd

på allvar ska arbeta för en spridning av demokratiska normer i MENA krävs samstämmighet, långsiktighet och samordnade projekt menar Heydemann (2010) samt Nega och Schneider (2012).

Forskningen menar att på samma sätt som bistånd kan bidra positivt till att demokratiska incitament och värderingar skapas, kan bistånd verka i motsatt riktning. Om inte kan mottagarlandet utstå ökad korruption, försvaga det statliga ansvaret och med ekonomiska stimulanser hjälpa en auktoritär regim att behålla makten om inte mottagarlandet har god offentlig förvaltning (Knack 2004; Dunning 2004). På detta sätt menar litteraturen att bistånd kan skada mer än vad det hjälper. Biståndsgivarens roll blir därför inte helt oproblematisk, vilket gör det ännu viktigare att påpeka betydelsen av ett hållbart bistånd som ska bygga på demokratiska normer, som har grund i samma friheter och rättigheter för alla. Det är viktigt att framhålla att EU har möjlighet att vara en samordnande och tillförlitlig biståndsaktör med sina stora ekonomiska resurser.

2.3.2 Bistånd för ekonomisk tillväxt.

Forskningen angående bistånd till ekonomisk tillväxt som ett steg till demokratisering är skiftande. Burnside och Dollar (2000) är positiva till att bistånd kan vara gynnsamt för ekonomisk tillväxt, samtidigt menar de att målsättningar för god politik och goda institutioner är viktigt för att det ska ske ett positivt utslag. Detta har de fått motstånd för då Easterly et al. (2003) menar att forskningsdebatten måste problematisera effekten av god offentlig förvaltning mer. Forskning talar även om den offentliga förvaltningens kvalitet som kännetecknas av att stärka den ekonomiska tillväxten genom ett gott rättssamhälle, god offentlig förvaltning och värna för att bistånd används i de sektorer som gynnar den ekonomiska tillväxten (Gyimah-Brempong et al. 2010; Nega och Schneider 2012). Det finns även forskning som menar att en god offentlig förvaltning inte är en nödvändighet för en ekonomisk tillväxt. Bistånd kan vara till nytta när biståndsgivare ger storskaligt stöd för att hjälpa mottagarlandet över första ”tröskeln” på utvecklingstrappan i enlighet med moderniseringsteori (Gyimah-Brempong et al. 2010; Weil 2013). Weil (2013) beskriver även att ekonomisk tillväxt inte behöver leda till demokratisering eller att demokrati fordrar ekonomisk tillväxt, detta resonemang kommer vi återkomma till senare i uppsatsen.

3 EU

EU kan ses som en unik biståndsgivare eftersom den både fungerar som en representant för alla medlemsländer och som en enskild representant för Europa (Hydén 2010). År 2011 stod EU:s bistånd för en femtedel av det totala biståndet från multilaterala givare till regionerna inom MENA (OECD-DAC 2013). Holden har undersökt hur EU:s biståndspolitik från 2001 till 2007 gentemot medelhavsgrannländerna har förändrats och vilka olika fokusområden biståndspolitiken har prioriterat (Holden 2008). Studien lyfter fram några olika metoder som EU har tagit fram för att på olika sätt styra bistånden:

- Country Strategic Paper (CSP) som är EU:s allmänna modell för biståndspolicys för alla biståndstagarländer.
- Euro-Mediterranean Partnership (EMP)², ett program för reform, förändring samt ökat samarbete mellan EU och länder i södra medelhavsregionen, som etablerades år 1995 och vars huvudsakliga ekonomiska beståndsdel är att länderna ska reformera sin ekonomi genom ett antal frihandelsavtal (Association Agreements).
- MEDA-biståndsprogrammet (Mesures d'accompagnement)³ vars syfte är att förenkla genomförandet av ovan nämnda EMP.
- European Neighbourhood Policy (ENP)⁴ som ytterligare förstärkt EMP:s fokus på samarbete och integrationen av partnerländerna i EU:s marknad.

År 2006 startades *European Instrument for Democracy and Human Rights* (EIDHR), en del av EU-kommissionen med uppgift att stödja samt verka för demokrati och mänskliga rättigheter i icke-Europeiska länder (EuropeAid 2013). Detta genom att stärka civilsamhället och att arbeta med demokratiska reformer genom att främja en fredlig förlikning mellan olika gruppers intressen. Reformen ska även befästa politiskt deltagande och representation. EU vill arbeta med stödåtgärder som dialog om

² Länder i MENA som ingår i EMP är Algeriet, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Palestina, Syrien, Tunisien och Egypten.

³ Länder i MENA som ingår i MEDA är Algeriet, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Palestina, Syrien, Tunisien och Egypten.

⁴ Länder i MENA som ingår i ENP är Algeriet, Israel, Jordanien, Libanon, Libyen, Marocko, Palestina, Syrien, Tunisien och Egypten.

mänskliga rättigheter, människorättsförsvarare, dödsstraff, tortyr, väpnade konflikter samt våld mot kvinnor. EIDHR menar att deras instrument kan användas för att stödja grupper och individer inom det civila samhället att försvara demokratin samt mellanstatliga organisationer som implementerar de internationella mekanismer för skydd av de mänskliga rättigheterna (EuropeAid 2013). EIDHR som biståndsinstrument kanaliseras direkt till aktörer i det civila samhället i länder som ingår ENP, som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter (Barbé och Johansson-Nogués 2008).

MEDA-programmet förnyades och reformerades mellan år 1999–2001 till MEDA II. Med detta inrättades EU:s biståndsförvaltning i form av institutionen EuropeAid, för att leda och implementera biståndsarbetet. Enligt Holden (2008) fanns det dock en motsättning mellan MEDA och CSP. CSP har fokuserat på socioekonomiskt bistånd medan MEDA syftade till samverkan och integration mellan EU och grannregionerna kring medelhavet, vilket ledde till ett försvårat arbetet att rikta biståndet mot handlingsprogrammets mål, då de tycktes kollidera med varandra.

MEDA II reglerade bistånden stegvis genom att biståndsländerna erhöll bistånd mot att de kunde visa att de genomförde de reformer som programmet förespråkade, så som reformering av frihandelsavtal och ökat samarbete (Holden 2008). Holden menar dock att denna metod hindras av både diplomatiska och metodologiska faktorer då det ofta saknas både transparens och tydliga riktlinjer för hur det ska genomföras vilket CSP misslyckats med att etablera.

Även det sättet på vilket ENP anpassar arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter har kritiserats för sin icke-transparens och för dess avsaknad av rättvisa (Barbé och Johansson-Nogués 2008). ENP framhålls som ett tydligt ramverk, men kritiker menar att den är kaotisk och att det inte tillräckligt tydligt visar hur dess demokratistärkande metoder egentligen ska ge resultat (Barbé och Johansson-Nogués 2008).

I samband med revolutionsvågen i MENA år 2011 tog EU-kommissionen fram ett nytt partnerskapsprogram för EU:s grannländer kring södra medelhavet, med fokus på länderna i Nordafrika: *Partnership for Democracy and Shared Prosperity with the southern mediterranean* (EU-kommissionen 2011). Där erbjuds mer hjälp till de

länder som utför snabba reformer för att stärka de demokratiska och ekonomiska rättigheterna i de södra medelhavsländerna. I likhet med MEDA kan länder som genomför dessa snabba reformer förvänta sig en högre status. Detta innebär en förstärkning av det politiska samarbetet och nya möjligheter i de ekonomiska och handelsmässiga förbindelserna, progressiv harmonisering av lagstiftningen samt förstärkt samarbete med vissa europeiska organ och program. Detta i sin tur för att få en starkt politisk dialog med EU:s institutioner och bättre åtkomst till marknaden inom Europa. I planen beskrivs även hur EU kommer att erbjuda expertis i anordnandet av fria val samt förstärkning av den offentliga förvaltningen som kan säkra att förändringar i länder sker. I partnerskapsprogrammet framkommer det att EU är redo att stödja demokratiska och konstitutionella reformprocesser. Där betonas det att reformer inom rättsväsendet som leder till transparens och motarbetning av korruption är av särskild betydelse, då det uppmuntrar utländska och inhemska ekonomiska investeringar (EU-kommissionen 2011).

I programmet förklaras att EU:s medlemsstater ska erbjuda bistånd för att förstärka civilsamhället med anledning av att det upprätthåller demokratiseringsprocessen. Med civilsamhället menas, enligt avtalet, de politiska partierna, fackföreningar och organisationer. Detta kan enligt programmet inrättas med EU-medel och med stöd av EU:s politiska partier, fackföreningar, stiftelser och relevanta frivilligorganisationer (EU-kommissionen 2011).

Partnerskapsprogrammet konstaterar att oron i flera länder söder om Medelhavet är tydligt kopplad till ekonomiska svagheter. Dessa länder kännetecknas av en ojämn fördelning av rikedom, otillräckliga sociala samt ekonomiska reformer, begränsade arbetstillfällen och svaga utbildningssystem som inte producerar de kunskaper som behövs på arbetsmarknaden. Programmet menar att länderna i regionen behöver blåsa nytt liv i sina ekonomier för att skapa en hållbar och inkluderande tillväxt, utveckla fattiga regioner och skapa arbetstillfällen. Enligt partnerskapsprogrammet så ska det på medellång till lång sikt inrättas gemensamma mål för djupgående och omfattande frihandelsområden i MENA. EU ska även stödja projekt som främjar en friare handel mellan länderna i regionen och en förstärkning av den ekonomiska styrningen samt den infrastruktur som krävs för ökad regional handel. Enligt programmet kan det bli nödvändigt med makroekonomiskt bistånd då länderna i regionen kommer att ställas

inför kortsiktiga svårigheter på grund av krisande handel, minskade investeringar och turistströmmar (EU-kommissionen 2011).

Vid långsiktiga samarbeten har EU klargjort att länder själva ska leda processen, å andra sidan menar EU att det ska finnas tydligare koppling mellan biståndspengar och en positiv utveckling, vad gäller till exempel demokratiska processer (Utrikespolitiska institutet 2013). Dessa mål kan vara motstridiga.

3.1 Tidigare policyimplementeringar

Bonaglia, Goldstein och Petito (2006) beskriver hur principer som bland annat god offentlig förvaltning kan ha effekt på fattigdomsminskning och för att vägleda EU:s bistånd till Afrika söder om Sahara. Författarna undersöker om EU tillämpar sin egen biståndspolitik i form av faktiska pengaflöden till mottagarländer i södra Afrika. Författarnas hypotes är att det ekonomiska stödet bör vara högst till länder med lägst inkomst per person, en hög spädbarnsdödlighet, relativt hög ekonomisk tillväxt och utvecklad god offentlig förvaltning. Resultatet som de får fram följer inte hypotesen. Deras regressionsanalys visar att sambandet mellan bistånd och inkomst per person är negativ vilket tyder på att rikare länder får en större andel av biståndet. Sambandet är dock inte statistiskt signifikant. Den enda signifikanta relationen de finner är den mellan biståndsflöden från EU till länderna i Afrika söder om Sahara och god offentlig förvaltning (Bonaglia, Goldstein och Petito 2006).

3.2 Analys EU:s handlingsprogram

Av alla länder som ingår i MENA-regionen är det enbart 14 länder som erhåller bistånd från EU. Biståndet som dessa länder erhåller utgår från dels de landspecifika biståndsprogrammen, CSP, EIDHR, eller de programmen EU:s grannregioner i södra medelhavet som exempelvis MEDA. De länder i MENA-regionen som ingår i EU:s olika biståndsprogram är de som angränsar till medelhavet samt Irak, Iran, Jordanien, Djibouti, Sudan och Jemen (Holden 2008).

Handlingsprogrammen MEDA, MEDA II samt EIDHR förespråkar en utveckling och stöd av demokratiska värderingar samt att detta ska ske genom att arbeta med till exempel mänskliga rättigheter och föreningsfrihet genom lokala organisationer samt staten (Holden 2008). Att EU arbetar utifrån ett ”nedifrån och upp”-perspektiv genom att stödja lokala organisationer i arbetet för demokrati, har förankring hos Heydemann

(2010) som menar att detta är ett gynnsamt sätt att bedriva biståndspolitik och för att sprida demokratiska normer. Knack (2004) framhåller att sådant bistånd kan skapa de mekanismer som behövs för att medborgare ska få insyn och möjlighet att påverka den sittande makten. Detta är viktiga demokratiska grundpelare. Holden (2008) menar att EU:s högt uppsatta mål vad gäller samarbete och samordning i regionerna inom MENA har gått om intet då projekten har saknat transparens samt tydliga målsättningar.

Enligt EU:s handlingsprogram, exempelvis ENP, är det centralt att arbeta för en ekonomisk utveckling i mottagarländerna (Holden 2008). En ekonomisk tillväxt kan enligt EU:s diskurs leda till social stabilitet och ökad jämlikhet. Enligt forskning från Burnside och Dollar (2000) är det viktigt att stödja den offentliga förvaltningen då denna skapar viktiga incitament för att en ekonomisk tillväxt ska vara möjlig, till exempel kan en utvecklad rättsstatsprincip öka den utländska investeringsgraden. Det kan därför vara viktigt att EU tar i beaktande att stödja en förbättring av den offentliga förvaltningen för att bland annat EMP-programmet och reformer med huvudsakligt ekonomiska beståndsdelar ska kunna vara verksamma. EU uttrycker hur viktigt det är med en god rättsstat för att attrahera investeringar och ekonomiska samarbeten. EU lockar i sina handlingsprogram med att om mottagarländerna kan utveckla den offentliga förvaltningen ska de gynnas av bland annat frihandelsavtal. Den samlade bilden av EU:s handlingsprogram tycks dock vara vag i huruvida fokusen är ekonomisk tillväxt eller demokratiutveckling.

Burnside och Dollar (2000) anser att effektiviteten av bistånd ökar väsentligt då kvaliteten på staten ökar och detta har i sin tur positiv effekt på den ekonomiska tillväxten. Det råder meningsskiljaktigheter om ekonomisk tillväxt har en gynnsam påverkan på demokrati och demokratiutveckling. EU:s handlingsprogram CSP menar att ekonomisk utveckling ska utjämna ekonomiska skillnader och minska social oro genom att minska arbetslöshet (Holden 2008). Att med bistånd arbeta för ekonomisk tillväxt ifrågasätts av bland annat Weil (2013) som menar att bistånd kan göra ekonomiska aktiviteter ineffektiva och trögrörliga samt att staten i för stor utsträckning blandar sig i marknaden.

Det är viktigt att det finns en kontinuitet i biståndet som når MENA, annars saknas incitamenten för demokratiska värderingar. EU har ett intresse av att verka för en social stabilitet för att undvika migrationsströmmar, då det framför allt kan finnas en rädsla för flyktingströmmar. EU:s partnerskapsprogram vill således med reformer locka till förbättring av den offentliga förvaltningen (Holden 2008). EU uttrycker även att de kan erbjuda expertkunskap i demokratiutvecklingen. Easterly (2006) menar att varje land själv ska äga utvecklingen mot demokrati, minskad korruption och ett starkare rättssamhälle. Det är enligt Easterly viktigt för EU att utarbeta biståndspolitiken tillsammans med mottagarländerna. Jordfelt från Utrikespolitiska institutet (2013) betonar problematiken med att EU å ena sidan står för mottagarlandets eget ägande av biståndet samtidigt som EU arbetar efter resultat och tydliga mål i biståndspolitiken. Detta skapar en otydlig relation mellan biståndsgivare och mottagare.

4 Empirisk analys

4.1 Empiriskt ramverk

Denna undersökning genomförs med syftet att ta fram statistiska samt kvantifierbara resultat. Det är viktigt att ta hänsyn till kriteriet för validitet i vår uppsats. Det kan vara svårt att verifiera det vi mäter med hundra procents säkerhet då det vi finner inte kommer att ha kausala samband. Vi kommer att undersöka om det finns korrelation mellan de beroende och de oberoende variablerna. Den interna validiteten avser att utredningen ska minimera osäkerheten för systematiska fel, att den är *bias*. På detta sätt ska vi motivera de korrelationer som kan uppkomma. Det är viktigt att mätningar och tolkningar är av reliabilitet för att undersökningen ska kunna upprepas.

Vi har valt att använda oss av paneldata med de olika variabler som vi anser vara relevanta vid analysen av specifika storheter, detta med hänsyn till tid och länder. Användningen av paneldata leder oss till säkrare resultat då vi utesluter att lands egenskaper blir tidskonstanta samt ger en generell bild av EU:s biståndspolitik.

Med hjälp av regressionsanalys ska vi kartlägga biståndets utveckling och om det finns trender samt relativa storheter i biståndströmmarna från EU:s institutioner. Syftet med en regressionsanalys är att undersöka sambandet mellan olika typer av variabler. Då vi har tillgång till paneldata kan vi använda oss av fast effekt (FE) och

Ordinary least squares (OLS) som metod i regressionsanalysen. Vi kommer att använda fast effekt då våra oberoende variabler inte är tidskonstanta samt för att vi inte kan utesluta att våra icke observerade effekter inte är korrelerade till våra oberoende variabler (Wooldridge 2008).

En OLS-analys kommer att skapa en generell och aggregerad bild över korrelationen mellan beroende samt oberoende variabler. Den konstanta variabeln som finns inom OLS visar om det finns en konstant relation mellan EU och länderna inom MENA. Genom kontrollvariabler ska vi förhindra att en oberoende variabel utelämnas och det uppstår en korrelation. För att komma ifrån heteroskedacitet inom standardfelen så har vi valt att gruppera enligt landnivå när vi gör en regression för att få statistiskt signifikanta parametrar. Detta gör vi för att kunna få fram robusta standardfel i analysen som då löser problemet med heteroskedacitet. Vi genomför både analyser med OLS och fast effekt, dels för att få en aggregerad bild av EU:s bistandsflöden till länderna inom MENA samt för att få fram korrelation utan jämförelse mellan länderna.

För att det ska bli en tillförlitlig och relevant regressionsanalys är det viktigt att inkludera de variabler som är primära för vår studie och som anses kunna påverka den beroende variabeln. Genom detta sätt kan vi skapa en regressionskoefficient som kontrollerar alla variabler och håller allt annat konstant (Wooldridge 2008). Detta kan då leda oss till att finna korrelation mellan våra oberoende och beroende variabler genom att hålla alla andra icke observerade korrelationer konstanta, så kallat *ceteris paribus* (Wooldridge 2008). Då vi ska undersöka om EU tar hänsyn till länders offentliga förvaltning vid utbetalning av ekonomiskt bistånd har vi sett det relevant för oss att begränsa våra oberoende variabler för att försöka isolera korrelationen, även om detta gör att vi inte helt kan förklara den beroende variabeln.

4.2 Data och beskrivning

Från år 2000 till 2011 har vi valt att undersöka det totala biståndet andelsmässigt av BNP samt demokratibiståndet andelsmässigt av BNP som beroende variabler. Korruptionsnivå och egendomsrättigheter använder vi som oberoende variabler. Vi undersöker även spädbarnsdödlighet, försvarsutgifter, BNP per person (log), befolkningsmängd (log) samt frihetsmått för att uttrycka den demokratiska utvecklingen i varje land och över tid.

Vi använder två olika typer av ekonomiska bistandsflöden från EU relativt med varje mottagarlands totala BNP som beroende variabler. EU:s totala bistånd (miljoner US-dollar) till mottagarländerna och demokratibistånd är EU:s ekonomiska bistånd (miljoner US-dollar) till mottagarländernas offentliga förvaltning och civilsamhälle. Att vi har valt att använda de ekonomiska bistandsflödena som andel av varje mottagarlands totala BNP är för att det är viktigt att undersöka det ekonomiska biståndet i relation till varje lands ekonomi. På detta sätt kan vi genomföra en jämförbar analys mellan länderna. De val av variabler, oberoende och beroende, vi har gjort har varit en viktig del i utformandet samt utförandet av vår uppsats och för att ge förklaringskraft åt de valda frågeställningarna.

Vi har valt att ta hänsyn till bland annat Knack (2004) och Hydemann (2010) i vårt val av variabler för att mäta god offentlig förvaltning. Dessa författare framhåller att god offentlig förvaltning genomsyras av låg korruption och förtroende för rättsstatsprincipen. Därför väljer vi att använda korruptionsnivå och egendomsrättigheter som mått för att forma en indikator för varje lands offentliga förvaltning. Måtten på korruptionsnivå samt rättsstatsprincipen kommer från The Heritage Foundation⁵ (2013). Måtten går mellan 0 till 100 då hundra tyder på liten korruption och goda egendomsrättigheter. Dessa mått från The Heritage Foundation är utifrån uppsatsens syfte mer specifika för att visa på kvalitet i den offentliga förvaltningen, än Freedom house. The Heritage Foundation har mer djupgående och varierande mått på offentlig förvaltning för varje land. Dock ska det poängteras att

⁵ The Heritage Foundation är en amerikansk konservativ tankesmedja som tydligt förespråkar liberala värderingar och synsätt (The Heritage Foundation 2013). De har starka värderingar om vad som anses vara rätt och fel och har ifrågasatts för sin öppenhet och ifall de kan ses som opartiska i vissa fall (Edsall 2005).

Freedom House är en mer etablerad aktör för frihetsmått och det är därför relevant för uppsatsen att använda Freedom Houses mått för att beskriva varje lands demokratinivå. Detta mått utgår från fria val och individers möjligheter och rättigheter till ett fritt liv, på skalan 1 till 7, vilket avser ju högre tal desto mindre frihet enligt Freedom House.

Bonaglia, Goldstein och Petito (2006) använder spädbarnsdödligheten och försvarsutgifternas andel av BNP som oberoende variabler i sin analys. Vi har också valt att använda måttet på spädbarnsdödlighet per tusen födselar eftersom det är en bra indikation på hälsa och fattigdom i ett land. Det är också relevant för oss att använda mått på försvarsutgifterna då detta mått ger en fingervisning om hur ett land väljer att spendera den offentliga budgeten. Från Landguiden (2013) har vi hämtat data om försvarsutgifternas andel relativt till BNP samt spädbarnsdödligheten per tusen födselar. Den totala bruttonationalprodukten för respektive land, BNP per person samt summan av den totala befolkningens mängden i varje land har vi hämtat från Världsbankens databas (2013). Dessa mått använder vi, likt Bonaglia, Goldstein och Petito (2006), för att öka förståelsen för varje lands givna omständigheter samt fånga upp olika mekanismer.

För att undersöka om det finns en korrelation med biståndsflöden över tid har vi valt att inkludera år som en variabel, detta för att se om vi kan hitta relevanta tidstrender. Den statistiska informationen om biståndsströmmar vi kommer att använda är från *Organisation for Economic Co-operation and Development* (OECD). Vi har valt att utgå från denna databas då OECD kan erbjuda tydliga multilaterala biståndsflöden samt använder sig av indelningar av bistånd som är lämplig för uppsatsens syfte, till exempel bistånd till den offentliga förvaltningen. I vår statistiska insamling av information kommer vi att utgå från det bistånd som inriktas på offentlig förvaltning, enligt OECD:s underkategorier. Den statistiska databasen AidData erbjuder större totala biståndsflöden från ett större antal icke-statliga organisationer (Bjornskov 2012), dock har vi valt att inte använda oss av AidData då OECD har en bättre inriktning på multilateralt bistånd utifrån vårt syfte. OECD:s databas täcker även vår valda region bättre, då AidData inte har samma information om länderna i vårt urval.

Den statistiska insamlingen från OECD, Världsbankens databas, landguiden och The Heritage Foundation har varit så gott som fullständig förutom när det kommer till Palestina och Sudan. Index vad gäller dessa länder har inte varit möjliga att ta fram och därför kommer vi inte att ha möjlighet att ta hänsyn till Palestina samt Sudan i vår undersökning. Det kommer i vissa avseenden bli aktuellt för oss att inte fokusera på alla länder i från vår regression. De länder som stegvis tas bort är Bahrain, Förenade Arabemiraten, Israel, Kuwait, Oman, Qatar och Saudiarabien. Detta på grund av att de är finansiellt välmående vilket gör att de inte mottar ekonomiskt bistånd från EU.

4.3 Empirisk modell

$$\frac{\text{Totalt bistånd}}{\text{BNP}}_{it} = \alpha + x'\beta + \beta_1 * \text{korrruption}_{it} + \beta_2 * \text{egendomsrättigheter}_{it} + \beta_3 * \text{tid} + \varepsilon_{it}$$

$$\frac{\text{Demokratibistånd}}{\text{BNP}}_{it} = \alpha + x'\beta + \beta_1 * \text{korrruption}_{it} + \beta_2 * \text{egendomsrättigheter}_{it} + \beta_3 * \text{tid} + \varepsilon_{it}$$

Vi kommer att utgå från dessa två ekvationer i uppsatsens regressionsanalys. En vektor med kontrollvariabler, x' = spädbarnsdödlighet per 1000 födselar, försvarsutgifternas andel av BNP, befolkningsmängd (log) samt BNP per person (log).

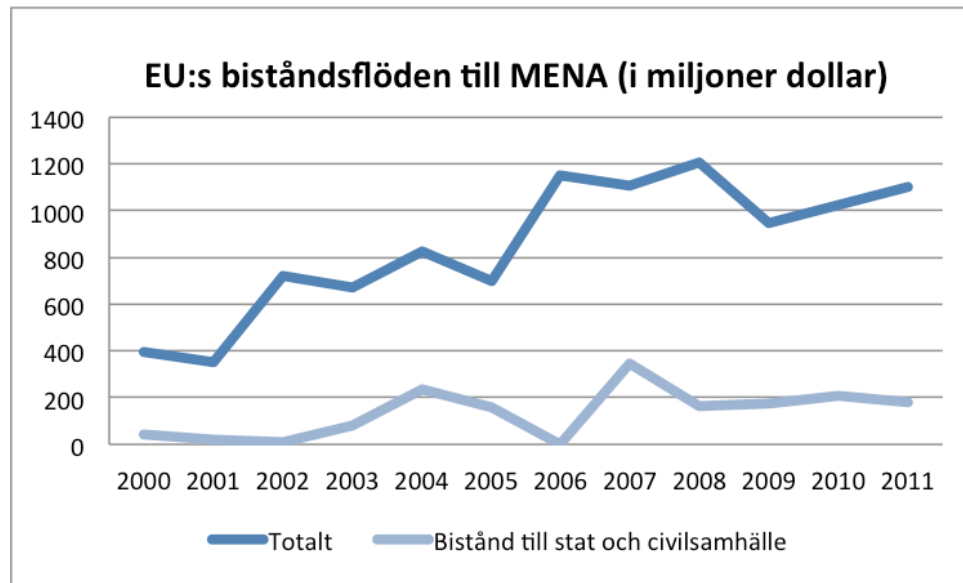
4.4 Resultat

4.4.1 Biståndsflöden från EU till MENA

Figur 1 visar på de biståndsflöden som nått MENA mellan 2000-2011. Sedan år 2000 har det totala biståndet till MENA från EU:s institutioner nästan tredubblats. Detta samtidigt som biståndet till demokratiutveckling genom offentlig förvaltning mer än fyrdubblats. År 2000 bestod 10 % av det totala biståndet av stöd till den offentliga förvaltningen och år 2011 utgjordes 16 % av det totala biståndet av stöd till den offentliga sektorn. EU har således ökat anslagen till demokratiutveckling och projekt för att stödja en god offentlig förvaltning över elva årsperioden (OECD-DAC 2013).

Vissa av länderna i regionen har inte mottagit något ekonomiskt stöd medan vissa andra mottagit både mer totalt bistånd och bistånd för demokratiutveckling genom den offentliga förvaltningen. Till exempel har de totala biståndströmmarna till Egypten under perioden ökat med 1072 % i löpande priser, från 15,612 till 182,981

miljoner US-dollar. Första gången EU:s institutioner bistod Libyen var 2005 och då med 1,243 miljoner US-dollar. Detta var då ett så kallat *Official Development Assistance* (ODA) bidrag som riktar sig till länder som är i behov av multilaterala organs ekonomiska stöd som först och främst riktar sig till den officiella sektorn. Detta bidrag vill även understödja en ekonomisk utveckling och välfärd som ett viktigt mål (OECD-DAC 2013).

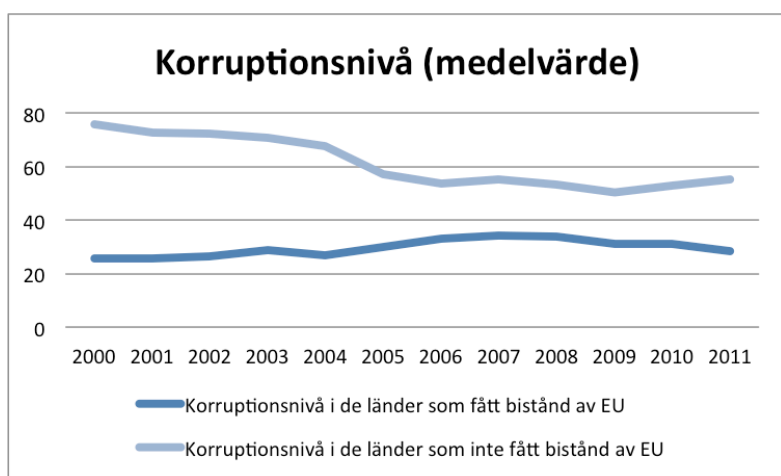
Figur 1

Källa: OECD 2013

Bistånd från EU:s institutioner för att stärka demokratiskt deltagande och det civila samhället har sedan 2000-talet varit sporadisk. Figur 1 visar att denna typ av bistånd tenderat att öka under elvaårsperioden med viss ökad variation omkring år 2004 och år 2007. Projekten varierar i typ samt mycket i storlek, då det är en stor skillnad i bistandsutbetalningarna över tid. Exempelvis har Europas institutionella stöd bland annat gått till projekt för att stärka medborgliga rättigheter genom att sprida demokratiska reformer och främja en utveckling av politiska system. Ett projektstöd kan till exempel utformas som det gjorde 2009 till Egypten när de fick 13,245 (miljoner US-dollar) i bistånd i syfte att modernisera rättsväsendet genom utbildning och kapacitetsuppbyggnad, automation och förbättring av den institutionella kapaciteten. Dock fortsätter inte EU på samma sätt året efter, då Egypten inte mottar något bistånd alls från EU för stöd av den offentliga förvaltningen. Bistånd ska stödja den statliga demokratiutvecklingen genom rättsäkerhet, demokratiarbete för att lyfta upp civilsamhällets deltagande, stärkande av fackliga organisationer samt politiska

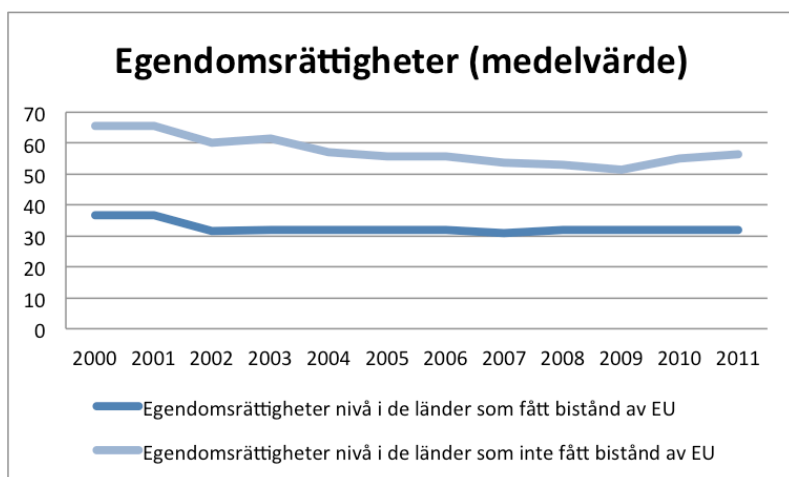
partier för att öka det medborgerliga deltagandet i den offentliga sfären. Utifrån OECD:s uppdelning av biståndet, syftar stat och civilsamhälle till bistånd som främjar demokratiska normer, lika rättigheter samt ökar kunskapen om privata och offentliga sektorns arena. Detta bistånd avser även de projekt som inriktar sig på offentlig förvaltning, för att förbättra den nationella kapaciteten i offentliga politikens utformning och tjänster, utbildning och kapacitet opinionsbildning för decentralisering (OECD-DAC 2013).

4.4.2 Den offentliga förvaltningens utveckling i MENA

Figur 2

Källa: The Heritage Foundation 2013

Figur 3

Källa: The Heritage Foundation 2013

I flera av de länder som ingår i MENA har index på korruptionsnivå och egendomsrättigheter varit oförändrat - på en låg nivå. De tretton länder⁶ som från år 2000 till 2011 mottagit bistånd från EU har enligt figur 2 haft ett liknade korruptionsindex över tid. Länderna Tunisien och Jordanien har enligt The Heritage Foundation (2013) tenderat att förbättra korruptionsnivån. De länder⁷ inom MENA, som inte tagit emot ekonomiskt bistånd har haft en negativ utveckling vad gäller medelvärdet för korruptionsnivån. Indexet för nivån på egendomsrättigheter i de länder som fått bistånd av EU, figur tre, har på liknade sätt som i diagram två haft en oförändrad låg nivå. Figur 3 visar att egendomsrättigheterna i de länder som inte mottagit bistånd av EU tenderar att ha försämrats. Förändringar och tendenser som finns i figur ett, två samt tre kommer inte att vara synliga i regression med fast effekt. Vid fast effekt tas endast effekter inom länderna upp.

4.4.3 Regressionsanalys

Här nedan presenteras uppsatsens statistiska undersökningar. Genom att använda oss av OLS-regressionsanalys har vi fått en aggregerad korrelation för EU:s bistånd till MENA.

Tabell 1 Deskriptiv statistik

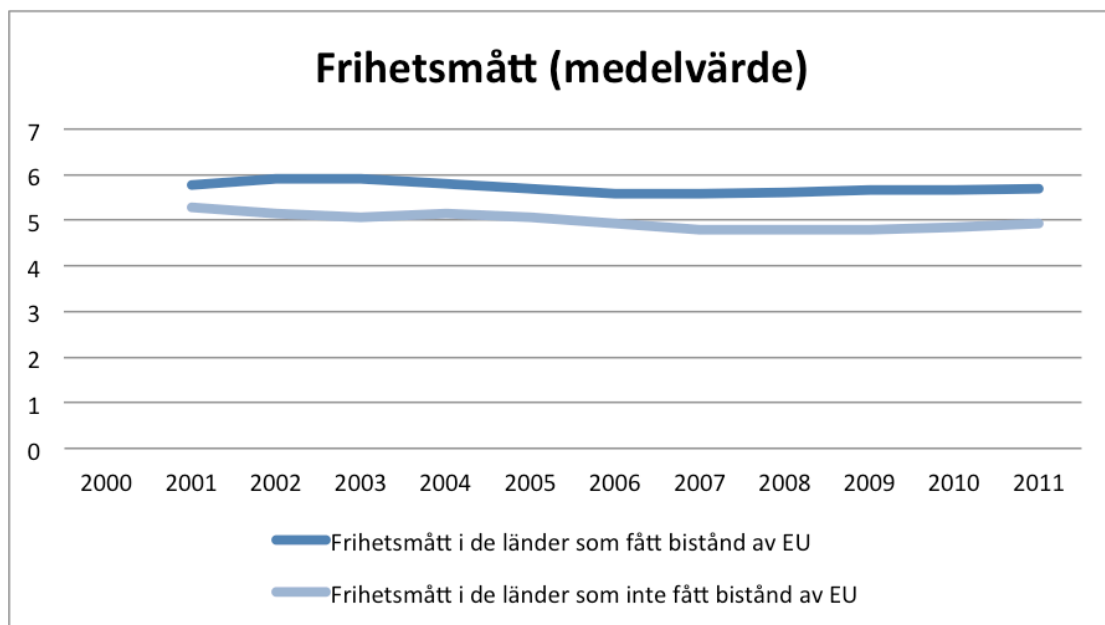
Variabel	Medelvärde	St.avikelse	Min.	Max.	N
Totalt bistånd från EU/BNP	1,703	3,849684	0	35,353	219
Demokratibistånd från EU/BNP	0,263	0,677	0	4,85	219
Korruption	41,699	20,257	10	90	221
Egendomsrättigheter	42,116	18,296	10	90	220
BNP per person	15099,47	19021,69	233	86440	200
Spädbarnsdödlighet	24,33624	17,226	3	79	229
Försvarsutgifter andel BNP	4,814	2,52	0,9	12,4	197
Befolkningsmängd (i miljoner)	18,8	21,2	0,59	82,5	240
Frihetsmått	5,456	1,178	1,5	7	218

I tabell 1 visas deskriptiv statistik över EU:s bistånd. I tabellen visas utbetalningarna från EU:s institutioner från år 2000 till 2011 till länderna inom MENA. Beroende på att flera av de observerade länderna inte tar emot bistånd från EU blir medelvärdet lägre och standardavvikelsen stor. Det genomsnittliga indexet för korruptionsnivå och

⁶ Egypten, Tunisien, Libyen, Libanon, Syrien, Jordanien, Sudan, Marocko, Algeriet, Irak, Iran, Jemen och Djibouti.

⁷ Bahrain, Förenade Arabemiraten, Israel, Kuwait, Oman, Qatar och Saudiarabien.

egendomsrättigheter, som vi definierar till offentlig förvaltning, är omkring 40 på The Heritage Foundations skala. Detta är en relativt låg nivå och tyder på dåliga egendomsrättigheter samt hög korruption, även om standardavvikelsen är av betydande storlek vilket åsyftar på stora skillnader mellan länderna samt över tid. Detta kan sättas i relation till Sveriges mått från The Heritage Foundation som anger att Sverige har mycket låg korruption och bra egendomsrättigheter då dessa mått är över 90 på The Heritage Foundations skala (The Heritage Foundations 2013). Länderna inom MENA tenderar att ha en låg demokratinivå, då det genomsnittliga frihetsmättet är 5,45 är på skalan till sju från Freedom House. 5,45 definieras som "inte fritt" av Freedom House själva. I figur 4 visas medelvärdet av frihetsmättet, som syftar att beskriva demokratinivå, i länderna som mottagit bistånd från EU respektive medelvärdet i de länderna som inte mottar bistånd från EU under elva årsperioden. Enligt dessa resultat har mottagarländerna relativt sämre frihetsnivå, men i enlighet med Freedom House definition avser denna nivå mellan fem och sju spegla att befolkningen saknar frihet.

Figur 4

Källa: Freedom House 2013

Våra OLS- och FE-analyser sker stegvis där kontrollvariabler minskar för att sedan analysera de variabler som är i fokus för studien, det vill säga bistandsflöden och offentlig förvaltning. Att ta med båda de oberoende variablerna korruption samt egendomsrättigheter används samtidigt i analysen visar enligt de regressionerna vi

genomfört inte ha någon betydelse, dessa variabler tenderar alltså inte att multikolliera.

Tabell 2 Offentliga förvaltningens påverkan på totala biståndet i andel av BNP (OLS-analys)

VARIABLER	(1) Hela MENA	(2) Mottagarländer	(3) Mottagarländer utan årseffekt och BNP/person	(4) Ytterligare kontroll Mottagarländer enbart med korruption och äganderätt
Korruption	0,026 (0,019)	0,019 (0,029)	0,058** (0,026)	0,037 (0,024)
Egendomsrättigheter	-0,004 (0,025)	-0,020 (0,062)	0,030 (0,031)	0,063** (0,031)
Spädbarnsdödlighet	0,078** (0,038)	0,053 (0,040)	0,090*** (0,033)	
Försvarsutgifternas andel av BNP	-0,017* (0,075)	-0,506 (0,401)	-0,235 (0,289)	
Log Befolkningsmängd	-3,156*** (1,042)	-4,908*** (1,694)	-4,444*** (1,318)	
År	0,302*** (0,113)	0,274 (0,215)		
Log BNP/person	-3,479*** (0,578)	-4,822 (3,072)		
Frihet	-0,158 (0,117)	-0,923** (0,377)		
Konstant	-570,977** (220,830)	-490,265 (409,663)	29,777*** (9,613326)	-0,408 (0,563)
Observationer	154	95	114	128
Länder	20	13	13	13

Robust standardfel i parentes
p<0,1* p<0,5** p<0,01***

I avsnitt 2, *Teori*, beskrivs att bistånd till länder som inte har en god offentlig förvaltning tenderar att inte komma till användning lika effektivt som i de länder som har en god offentlig förvaltning. Utifrån tabell 2 finns det ett svagt samband mellan egendomsrättigheter samt korruption och det totala biståndet, alltså finns det inga tydliga tendenser på att EU följer teorin om vikten av god offentlig förvaltning för att bistånd ska användas effektivt.

I OLS analysen för EU:s totala bistånd till MENA, tabell 2, är kontrollvariablerna spädbarnsdödlighet och befolkningsmängd signifikanta på nästan alla nivåer, kolumn 1 till 3. Försvarsbudget, årseffekt och BNP per person är endast signifikanta när alla länder i MENA är inräknade i regressionsmodellen. Korruptionsgradens koefficient är signifikant när årseffekt och BNP per person är borträknade, kolumn 3, och för

egendomsrättigheter endast i den ytterligare kontrollen, kolumn 4. Det finns en positiv korrelation mellan EU:s totala bistånd och mottagarländernas korruptionsgrad och egendomsrättigheter, tabell 2 i kolumn 3 och 4. Koefficienten för frihetsmättet är signifikant när enbart mottagarländerna är inräknade i modellen, tabell 2 i kolumn 2, och visar på ett samband där biståndet minskar när friheten i mottagarländerna minskar. Den konstanta koefficienten är positiv och har högst signifikant nivå när regressionen saknar kontrollvariablerna årseffekt och BNP per person, tabell 2 i kolumn 3.

Tabell 3 Offentliga förvaltningens påverkan på demokratibiståndet i andel av BNP (OLS-analys)

VARIABLER	(1) Hela MENA	(2) Mottagarländer	(3) Mottagarländer utan årseffekt och BNP/person	(4) Ytterliggare kontroll Mottagarländer enbart med korruption och äganderätt
Korruption	0,01** (0,004)	0,012 (0,007)	0,020*** (0,007)	0,015*** (0,005)
Egendomsrättigheter	-0,008* (0,004)	-0,012 (0,012)	-0,006 (0,005)	0,002 (0,004)
Spädbarnsdödlighet	0,005 (0,007)	-0,003 (0,009)	0,000002 (0,006)	
Försvarsutgifternas andel av BNP	0,009 0,0149644	0,037 (0,087)	0,087 (0,062)	
Log Befolkningsmängd	-0,402*** (0,150)	-0,539** (0,232)	-0,428** (0,195)	
År	0,075*** (0,022)	0,065** (0,031)		
Log BNP/person	-0,686*** (0,170)	-0,536 (0,585)		
Frihet	-0,058* (0,032)	-0,275* 0,143)		
Konstant	-143,988*** (43,523)	-122,222* (61,946)	2,742** (1,379)	-0,106 (0,149)
Observationer	154	95	114	128
Länder	20	13	13	13

Robust standardfel i parentes
p<0,1* p<0,5** p<0,01***

När det gäller demokratibistånd är koefficienten för korruptionsgraden i MENA-länderna positiv och signifikant på nästan alla nivåer, tabell 3 i kolumn 1, 3 och 4. Detta innebär att minskad korruption i mottagarländerna leder till ökat demokratibistånd från EU. Kontrollvariabeln BNP per person är signifikant när alla länder i MENA är inräknade i regressionsmodellen, där koefficienten har ett negativt samband till biståndet, tabell 3 i kolumn 1. Befolkningsmängdens, årseffektens och

frihetsmåttets koefficienter är signifikanta på alla nivåer som de finns med i OLS-analysen för demokratibistånd. Ökad befolkningsmängd och mindre frihet i ett land har ett negativt samband till biståndsflödet vilket därmed leder till minskat demokratibistånd till mottagarländerna. Det går att utläsa en tidstrend som anger att demokratibiståndet ökar för varje år för mottagarländerna i MENA.

Det finns en starkare korrelation mellan god offentlig förvaltning och bistånd som ska stödja en demokratiutveckling, tabell 3, jämfört med det totala biståndet, tabell 2. Detta kan ses som problematiskt då det totala biståndet tenderar att inte användas effektivt till följd av detta. Följdaktningen borde EU i större utsträckning ta större hänsyn till den offentliga förvaltningen vid det totala biståndet än vid biståndsflöden för demokratiutveckling. Detta för att demokratibistånd ska stödja en positiv utveckling av den offentliga förvaltningen.

Med FE-analys får vi fram korrelation mellan EU:s bistånd och graden av offentlig förvaltning inom mottagarländerna i MENA. FE-modellen är bättre att använda eftersom de fasta effekterna kontrollerar för landspecifika egenskaper, så att allt som varierar mellan länder men inte över tid fångas upp.

Tabell 4 Offentliga förvaltningens påverkan på totalt bistånd i andel av BNP (FE-analys)

VARIABLER	(1) Hela MENA	(2) Mottagarländer	(3) Mottagarländer utan årseffekt och BNP/person	(4) Ytterligare kontroll Mottagarländer enbart med korruption och äganderätt
Korruption	0,005 (0,015)	0,010** (0,004)	0,019 (0,021)	0,030* (0,015)
Egendomsrättigheter	0,006 (0,032)	-0,008* (0,004)	-0,045 (0,058)	-0,049 (0,044)
Spädbarnsdödlighet	-0,207** (0,084)	0,005 (0,007)	-0,133* (0,067)	
Försvarsutgifternas andel av BNP	-0,207** (0,084)	0,009 (0,015)	-1,202 (0,988)	
Log Befolkningsmängd	5,407 (3,992)	-0,402*** (0,150)	-33,957* (16,736)	
År	-0,269* (0,115)	0,075*** (0,022)		
Log BNP/person	-0,218* (0,115)	-0,686*** (0,170)		
Frihet	0,269 (1,076)	-0,058* (0,032)		
Konstant	415,084* -213,501	-143,988*** (43,523)	254,818* (123,292)	3,533** (1,535)
Observationer	154	95	114	128
Länder	20	13	13	13

Robust standardfel i parentes
p<0,1* p<0,5** p<0,01***

Analysen med fast effekt på totalt bistånd visar att koefficienten för korruptionsgrad är som mer signifikant när enbart mottagarländerna och alla kontrollvariabler är med, tabell 4 i kolumn 2. Koefficienten för korruptionsgraden är då positiv och korrelerad till totalt bistånd från EU till mottagarländer i MENA, tabell 4. Koefficienten för egendomsrättigheter är negativ och signifikant med den låga 90 procentiga signifikansnivån när endast mottagarländerna och alla kontrollvariabler ingår i regressionen med fast effekt. Detta innebär att ett förbättrat och mer pålitligt rättsväsen i biståndstagarländerna inte leder till högre bistånd från EU, snarare kan det ha motsatt effekt. Kontrollvariablerna är spritt signifikanta på alla nivåer inom analysen för totalt bistånd med fast effekt. Spädbarnsdödlighet, försvarsutgifter, befolkningsmängden, BNP per person och frihet har ett negativt samband till totalt bistånd där de är signifikanta. En ökning av dessa variabler i mottagarländerna har ett samband med lägre totalt bistånd från EU. Årseffekten är signifikant och negativ när hela MENA undersöks, men har en högre signifikansnivå och är positiv när enbart

mottagarländerna är inräknade, tabell 4 i kolumn 2, vilket innebär att vi kan utläsa en tidstrend där biståndet från EU till mottagarländerna i MENA ökar för varje år.

Tabell 5 Offentliga förvaltningens påverkan på demokratibiståndet i andel av BNP (FE-analys)

VARIABLER	(1) Hela MENA	(2) Mottagarländer	(3) Mottagarländer utan årseffekt och BNP/person	(4) Ytterligare kontroll Mottagarländer enbart med korruption och äganderätt
Korruption	0,006 (0,007)	-0,003 (0,012)	-0,005 (0,010)	0,005 (0,006)
Egendomsrättigheter	-0,015 (0,012)	-0,061* (0,03)	-0,039 (0,023)	-0,044*** (0,014)
Spädbarnsdödlighet	-0,006 (0,009)	0,034 (0,028)	0,017 (0,017)	
Försvarsutgifternas andel av BNP	-0,083 (0,07)	-0,354 (0,227)	-0,237 (0,151)	
Log Befolkningsmängd	-0,907 (1,306)	2,891 (10,355)	5,095 (4,676)	
År	-0,002 (0,046)	0,025 (0,113)		
Log BNP/person	0,498 (0,844)	-0,192 (1,653)		
Frihet	0,029 (0,238)	0,027 (0,356)		
Konstant	9,365 (82,896)	-67,111 (174,394)	-34,108 (33,823)	1,730** (0,576)
Observationer	154	95	114	128
Länder	20	13	13	13

Robust standardfel i parentes
p<0,1* p<0,5** p<0,01***

Resultaten i tabell 5 visar på att högre grad av egendomsrätt har en negativ relation med demokratibistånd från EU till mottagarländerna inom MENA. Där ses lägre signifikansnivå i kolumn 2 och 95 % signifikansnivå i kolumnen där enbart måtten för offentlig förvaltning är med, tabell 5 i kolumn 2 och 4.

Resultaten mellan OLS-analysen och FE-analysen skiljer sig på det sättet att signifikansnivån är lägre med fast effekt. Detta beror på att vi har avlägsnat all korrelation som sker mellan länderna och allt som kan vara tidskonstant, med andra ord sådant som kan ha effekt på våra oberoende variabler.

I OLS regressionen kan det finnas en inneboende variation, på grund av avgränsning av variabler, som innebär att det finns faktorer som samlas i feltermen och som korrelerar med de oberoende variablerna (inklusive kontrollvariablerna) i modellen över den undersökta 10-årsperioden. Exempel på sådana faktorer som varierar mellan länderna och som påverkar biståndet är infrastruktur. När dessa inte tas med i en OLS-analys så kan den inneboende variationen som finns i modellen ge vilseledande resultat. Vi har därför valt två olika modeller med två sorters bistånd att analysera för att se hur resultaten skiljer sig mellan de två metoderna. Användningen av flera kontrollvariabler ska minimera risken för att dra felaktiga slutsatser. På grund av de valda specifika avgränsningarna är resultaten olika beroende på vilken specifikation som har använts. Det bör även poängteras att resultaten med OLS och FE-analys inte visar på varken statistisk eller ekonomisk signifikans i korrelationen mellan graden offentlig förvaltning i mottagarländerna och EU:s biståndsströmmar till dessa.

4.5 Analys empiri

Regressionsanalyserna tyder på att det finns en korrelation mellan högre ekonomiskt bistånd från EU och högre grad av offentlig förvaltning bland mottagarländerna som beror på utförd specifikation. Resultaten är inte robusta och därmed är korrelationen inte synlig inom alla utförda regressionsanalyser, snarare enbart under vissa specifika avgränsningar. Tabell 3 visar att det finns en korrelation mellan demokratibistånd och korruptionsgrad i länderna inom MENA, där lägre korruption i mottagarländerna leder till högre demokratibistånd från EU. I tabell 2 är egendomsrättigheter korrelerade till totala bistånd när enbart måtten för offentlig förvaltning är med. Korrelationen mellan EU:s bistånd och mottagarländernas offentliga förvaltning blir svagare när analysen genomförs under fast effekt, tabell 4 och 5, vilket kan bero på att modellen saknar icke observerade tidsvarierande effekter som påverkar biståndet inom länderna. Vi ser att minskad korruption har en korrelation med högre totalt bistånd, tabell 4, men även att vi med den högsta signifikansnivån i FE-analysen, tabell 5, kan utläsa att högre grad av egendomsrättigheter leder till det motsatta för demokratibistånd. Regressionsanalyserna visar på att det finns ett samband mellan modellens specifikationsvariabler, som exempelvis spädbarnsdödlighet och ekonomiskt bistånd. Om modellen hade haft fler kontrollvariabler kan kanske sambandet bli mer förklarande, men i sådana fall mellan kontrollvariablerna och

bistånd. Detta innebär att andra variabler påverkar EU:s biståndsallokering i minst lika hög grad som mottagarländernas grad av offentlig förvaltning.

Resultaten i både tabell 2 och 3 visar på att årseffekten är positiv på biståndsflöden, vilket medför att det finns en tidstrend för EU:s bistånd till mottagarländerna i MENA, ett bistånd som enligt OLS-analysen ökar för varje år. Vi kan även utläsa från våra regressionsanalyser att ökad befolkningsmängd har ett samband med minskat bistånd från EU.

Det finns en tvetydighet kring huruvida EU är enliga med dess handlingsprogram om att bekämpa fattigdom. Regressionsanalyserna visar som väntat på att högre BNP per person tycks leda till lägre bistånd, men visar inte någon ekonomisk eller statistisk signifikans för att högre spädbarnsdödlighet har ett samband med högre biståndsflöden från EU. Detta kan innebära att EU i sina faktiska biståndsflöden inte fokuserar på att bekämpa fattigdom i MENA som utlovat, utan att andra faktorer spelar en större roll. EU kan i realiteten se en större vikt i att istället bistå större ekonomiska resurser på handelsavtal och ekonomiskt utbyte med MENA än direkt fattigdomsbekämpning i regionen.

Vi kan se att EU genom det totala biståndet stödjer många av de länder i MENA som inte har goda offentliga förvaltningar. Som vi tidigare har sett kan ekonomiskt bistånd till länder med sämre offentlig förvaltning vara direkt skadligt för demokratins utveckling då det statliga ansvaret minskar och auktoritära regimer får möjlighet att stanna kvar vid makten, och att det kan uppkomma en odemokratisk fälla genom att det skapar skyddsmurar för auktoritära regimer. Det är viktigt att poängtera hur betydelsefullt det är att EU tar hänsyn till detta i utformandet av biståndspolitik.

Enligt OLS-analysen i tabell 2 och 3, med det totala biståndet och demokratibiståndet som beroende variabler, kan vi se att EU i större utsträckning tar hänsyn till god offentlig förvaltning i utbetalningar av demokratibistånd. Studien visar på att god offentlig förvaltning inte är en förutsättning som EU tar i beaktande i det totala biståndets utformning till MENA. Vi har redan beskrivit att korrelationen mellan EU:s bistånd och mottagarländernas offentliga förvaltning är svagare när analysen genomförs under fast effekt, vilket kan bero på att analysen saknar icke observerade

tidsvarierande effekter som påverkar biståndet inom länderna. Detta är en konsekvens av korrelation på grund av specifikation där avgränsningarna som görs i analysen leder till att resultaten blir olika beroende på analysmetod. Vi bör i detta skede påpeka att vi inte kan se någon statistik signifikant och i längden ingen ekonomisk signifikans i korrelationen mellan god offentlig förvaltning i mottagarländerna och EU:s biståndsströmmar.

De länder i MENA som mottagit bistånd från EU har ofta också tagit emot bistånd för att stärka den offentliga förvaltningen i landet. Detta kan vara en del av EU:s policy *Partnership for Democracy and Shared Prosperity with the southern mediterranean* då EU aktivt vill arbeta för att stödja samhällsstyrningen för att arbeta med demokratiseringar (EU-kommissionen 2011). Denna typ av reformer införs för att minska risken för att pengarna ska hamna på fel ställe eller inte användas effektivt. Dock bistås dessa reformer sporadiskt, ibland inte alls och ibland mer, vilket gör att stärkandet av den offentliga förvaltningen inte blir lika ingående och bidragande. Burnside och Dollar (2000) menar att effekten av biståndet inte blir lika betydelsefull och att möjligheten för att skapa demokratisering och tillväxt kan utebli om det inte finns en kontinuitet i biståndsstödet.

I efterforskningen om EU:s biståndsflöden och dess utformning kan vi se att både det totala biståndet och demokratibiståndet har ökat från år 2000 till 2011. EU:s handlingsprogram förespråkar tillika ett arbete för att öka medvetenheten och spridningen av demokratiska värderingar, dock har handlingsprogrammen fått kritik för att inte tillhandahålla tillräckligt tydliga riktlinjer för hur en sådan implementering ska ske. De länder som mottagit bistånd från EU, för att få stöd med bland annat ekonomisk tillväxt samt demokratiutveckling, har under elvaårsperioden förbättrat medelvärdet av index för korruptionsnivå och egendomsrättigheter från The Heritage Foundation, figur 2 och 3. Denna utveckling borde enligt teorin och EU:s handlingsprogram bidra till ökat stöd då en sådan utveckling bidrar till att länder kan ta tillvara på biståndet och använda det på ett effektivt sätt.

5 Slutsats

Studien underbyggs av betydelsen i att demokrati verkar för att människor med fria val samt lika rättigheter ska ges möjligheten att välja en ledare. Denna ledare ska inte missgynna individer eller grupperns deltagande och rättigheter, dock ska det inte ha någon betydelse huruvida demokratin är sekulärt eller religiöst konstruerad. För att EU ska kunna utföra en adekvat biståndspolitik som ska skapa demokratiutveckling ska EU enligt teorin, som vi nämnt tidigare, arbeta med stöd för att bygga upp samt öka möjligheten för en god offentlig förvaltning. Detta ska ske genom arbete för fria val, mötesfrihet och en rättsstatsprincip, i studien definierat som egendomsrättigheter, samt minskad korruption. EU:s handlingsprogram vill stödja en sådan process genom bistånd till lokala organisationer samt genom statligt samarbete för att stärka civilsamhället och arbetet med demokratiska reformer. Detta ska bistå en fredlig förlikning mellan olika grupperns intressen samt befästa politiskt deltagande och representation. Teorin pekar på att EU:s bistånd kan komma att skada demokratiutveckling i länder som har bristfällig offentlig förvaltning. Länder som är odemokratiska kan dock behöva stöd för att utveckla den offentliga förvaltningen, trots att bistånd riskerar att bli ineffektivt. Om odemokratiska länder ska kunna genomgå utveckling, demokratisk och ekonomisk, behöver de först och främst bistånd till uppbyggnaden av den offentliga förvaltningen för att stödet någon gång ska komma hela befolkningen till del inom alla samhällets nivåer. Resultaten av studien visar dock att EU inte ökar biståndet för att stödja demokratiutvecklingen till länder i MENA som är odemokratiska samt har en bristfällig offentlig förvaltning.

Slutligen kan vi konstatera att EU:s handlingsprogram följer teorin och forskare som Burnside och Dollar (2000) samt Nega och Schneider (2012) som anser att det är eftersträvänsvärt att arbeta för utveckling med resultat och målstyrning. Som vi nämnt tidigare kritiserar bland annat Easterly (2006) detta samt menar att mottagarlandet måste äga sin egen utveckling och inte styras av västerländska agendor. Ännu ett problem med denna typ av målstyrda bistånd som då kan bli utan kontinuitet, som Bigsten et al. (2011) framhåller, är att biståndets effektivitet kan skadas då mottagarländerna inte vågar befästa långsiktiga mål i rädsla över att det ekonomiska stödet ska tas bort. Sammanfattningsvis tyder uppsatsens empiri inte på att EU följer sina handlingsplaner för ekonomisk samt demokratisk utveckling utan att det finns dolda agendor och metoder för när och hur bistånd ska tilldelas mottagarländerna. EU

utformar följaktligen biståndet i brist på tydlig hänsyn till mottagarländernas kapacitet och målsättning.

Vi fastställer i tidigare avsnitt att EU:s bistandsflöden har utdelats sporadiskt, med stor variation av utbetalningar och projekt. Det är inte bara det riktade demokratibiståndet som kan gynna en demokratiutveckling utan också det totala biståndet kan direkt och indirekt påverka en demokratisering. Dock är det viktigt att poängtera att den så kallade moderniseringsteorin, om att ekonomisk tillväxt har en positiv inverkan på demokratiska rättigheter, inte behöver vara riktig. Emellertid är det viktigt att EU arbetar med att sprida och uppmuntra till demokratiska värderingar då en demokratiutveckling inte uppstår av sig själv vid en ekonomisk utveckling. I annat fall tenderar EU:s bistandsflöden gynna och skydda auktoritära regimer. I figur 4 visas det att de länder som EU bistår med ekonomiskt stöd tenderar att ha sämre frihetsmått i jämförelse med de länder som inte mottar något. Det kan finnas många skäl till detta men vi vill framhålla ett skäl för att EU kan ha en agenda för att ge bistånd till odemokratiska regimer, om dessa är fattiga och behov av hjälp från externa aktörer som EU – den solidariska tanken kan väga högre än oviljan att stödja auktoritära regimer. Dock motbevisas detta argument till viss del av att sambandet mellan hög fattigdom och spädbarnsdödlighet samt tilltagande bistånd från EU inte är statistiskt signifikant.

Trots att vårt syfte med uppsatsen bygger på premissen att en god offentlig förvaltning är en viktig förutsättning för att biståndet ska fungera positivt, är det inte ett helt oproblematiskt påstående. Easterly et al. (2003) och Hydén (2010) är några av de som menar att forskningsdebatten måste problematisera effekten av god offentlig förvaltning mer. Dessa författare beskriver risken för att det ska skapas en beroendeställning mellan givare och mottagare. Som vi beskrivit tidigare är det viktigt att mottagarländerna äger sin egen utveckling utan att behöva kopiera västliga normer samt modeller. God offentlig förvaltning ska istället baseras på lokala premisser. Likaså är det aktuellt att poängtera att god offentlig förvaltning inte utan vidare behöver innebära demokrati samt att demokratiska fundament kan riskera att utebli trots en stark offentlig förvaltning.

I enlighet med EU:s handlingsprogram visas att biståndsflöden från EU utformats för att till viss del stödja en demokratiutveckling. Partnerskapsprogrammet som EU introducerade 2011 bygger på att de länder som aktivt arbetar med att förbättra den offentliga förvaltningen ska gynnas av ökat bistånd och eftertraktade handelsavtal. Detta kan enligt teorin bidra till en positiv förbättring av de demokratiska normerna. Dock visar uppsatsens resultat inga tydliga tendenser på att detta efterföljs. Detta kan emellertid bero på att EU:s handlingsprogram, mål om att gynna en utveckling av offentliga förvaltningen, från år 2011 inte har haft någon genomslagskraft i de biståndsflöden som uppsatsen utgår ifrån ännu. Vi kan därför konstatera att det är viktigt att framtida studier undersöker EU:s biståndspolitik samt biståndsflöden efter 2011, på grund av de politiska händelserna i MENA och för att utforska utvecklingen efter handlingsprogrammet från år 2011. Vår uppsats kan vara en intressant plattform för framtida studier av utfallet av EU:s biståndspolitik efter revolutionsvågen i MENA.

Källor

Barbé, Esther; Johansson-Nogués, Elisabeth (2008) *The EU as a modest 'force for good': the European Neighbourhood Policy*. International Affairs. Vol 84: 81-96.

Bueno de Mesquita, Bruce; Alastair Smith, Randolph M, Siverson; James D, Morrow. (2003) *The Logic of Political Survival*. Cambridge, MA: MIT Press.

Bonaglia, Federico; Goldstein, Andrea; Petito, Fabio. (2006) *Values in European Union Development Cooperation Policy*, in Ian Manners and Sonia Lucarelli (eds) *Values and Principles in European Foreign Policy* (London: Routledge): 164-184.

Bigsten, Arne; Tengstam, Sven; Platteau, J.-P.; Aldashev, G. (2011). 'The Aid Effectiveness Agenda: The Benefits of Going Ahead'. Turin: SOGES S.p.A. for the European Commission.

Bjørnskov, Christian (2012) *Types of foreign Aid*. manuskript Århus universitet

Burnside, Craig och Dollar, David (2000) *Aid, Policies, and Growth*. American Economic Review. vol 90: 847-868.

Carothers, Thomas. (1999) *Aiding Democracy Abroad - The learning Curve*. Washington: Carnegie Endowment for International Peace

Dunning, Thad. (2004) *Conditioning the Effects of Aid: Cold War Politics, Donor Credibility and Democracy in Africa*. International Organization 58: 409-423

Easterly, William; Levine, Ross; Roodman, David. (2003) *A comment n Burnside and Dollar's "aid, policies, and growth"*. National Bureau of Economic research

Easterly, William. (2006) *The White Man's Burden – why the West's efforts to aid the Rest have done so much ill and so little good*. Oxford: Oxford University press

Edsall, Thomas B. (2005) *Think Tank's Ideas Shifted As Malaysia Ties Grew*.

[Elektroniskt] The Washington Post. Tillgänglig:

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A59539-2005Apr16.html>

EuropeAid (2013). [Elektroniskt]

Tillgänglig: http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm [2013-05-05]

EUROPEAN COMMISSION. (2011). [Elektroniskt] *Partnership for Democracy and Shared Prosperity WITH THE SOUTHERN MEDITERRANEAN*

http://eeas.europa.eu/euromed/docs/com2011_200_en.pdf [2013-04-10]

Freedom House (2013). [Elektroniskt] Tillgänglig:

<http://www.freedomhouse.org/regions/middle-east-and-north-africa> [2013-05-17]

Gyimah-Brempong, Kwabena; S.Racine, Jefferey; Gyaponga. (2010) *Aid and economic growth: sensitivity analysis*. Journal of International Development J. Int. Dev. 24:17–33.

The Heritage Foundation (2013). [Elektroniskt] *Data*

Tillgänglig: <http://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year> [2013-04-16]

The Heritage Foundation (2013). [Elektroniskt]

Tillgänglig: <http://www.heritage.org/about> [2013-05-05]

Heydemann, Steven. (2010) *The Uncertain Future of Democracy Promotion* US Institute of Peace Georgetown University

Holden, Patrick (2008) *Policy Arena; Development through integration? EU aid reform and the evolution of Mediterranean aid policy*. Journal of International Development J. Int. Dev. Vol 20: 230-244.

Hydén, Göran. (2010) *Bistånd och utveckling*. Malmö:Liber

Kalyvitis, Sarantis; Vlachaki, Irene. (2011). [Elektronisk] *When does more aid imply less democracy? An empirical examination.* Tillgänglig: <http://ssrn.com/abstract=1002433> [2013-04-04]

Knack, Stephen. (2004) *Does Foreign Aid Promote Democracy?* International Studies Quarterly, Vol. 48: 251-266.

Landguiden (2013). [Elektroniskt]

Tillgänglig: <http://www.landguiden.se.ezproxy.ub.gu.se/Statistik> [2013-04-16]

Nega, Berhanu och Schneider, Geoff. (2012) *Things Fall Apart: Dictatorships, Development, and Democracy in Africa* Journal of economic issues V.XLVI: 371-381.

North, Douglass C. (1991) *Institutions.* The Journal of economic Perspectives American Economic Association Vol. 5

OECD-DAC (2013). [Elektroniskt] Tillgänglig:

<http://www.oecd.org/dac/stats/international-development-statistics.htm> [2013-04-16]

Roodman, David M. (2008) *Through the Looking Glass, and What OLS Found There: On Growth, Foreign Aid, and Reverse Causality.* Center for Global Development Working Paper 137.

Rostow, Walt W. (1960) *The stage of economic growth.* Cambridge University Press.

Schumpeter, Joseph. (1994) *Två teorier om demokrati i Om skapande, förstörelse och Entreprenörskap.* Stockholm: Ratio

Utrikespolitiska institutet (2013). [Elektroniskt] Anna Jardfelt. Tillgänglig: <http://www.ui.se/upl/files/61534.pdf> [2013-05-01]

Wooldridge, Jeffrey.M (2008) *Introductory econometrics: a modern approach.* 4e upplagan. South Western College

The World bank data (2013). [Elektroniskt]

Tillgänglig: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> [2013-04-16]

Wright, Joseph. (2009) *How Foreign Aid Can Foster Democratization in Authoritarian Regimes* American Journal of Political Science, Vol. 53: 552–571.